

شناسه	قانون- مقررات- رویه اجرایی	تاریخ تهیه گزارش	۱۴۰۳/۱۱/۱۸
عنوان موضوع	بررسی زمینه های همکاری اتاق با صندوق نوآوری و شکوفایی		
مرجع طرح موضوع	کمیسیون کارآفرینی، اقتصاد دانش بنیان و بهبود محیط کسب و کار اتاق بازرگانی تبریز		
شرح موضوع	<p>مراکز و کارخانه های نوآوری به عنوان یکی از ارکان اصلی توسعه اقتصاد دانش بنیان، نقش مهمی در حمایت از استارت آپ ها، شرکت های فناوری و کسب و کارهای نوپا ایفا می کنند. این مراکز با ارائه زیرساخت های لازم، از جمله فضای کاری، امکانات تحقیق و توسعه، تسهیلات مالی و اداری، و شبکه سازی میان کارآفرینان، دانشگاه ها و سرمایه گذاران، بستری مناسب برای رشد و شکوفایی ایده های نوآورانه فراهم می آورند. در بسیاری از کشورها، ایجاد چنین زیرساخت هایی به یکی از مهم ترین راهبردهای اقتصادی تبدیل شده و منجر به توسعه فناوری، افزایش بهره وری صنایع، جذب سرمایه گذاری های داخلی و خارجی و در نهایت ارتقای جایگاه اقتصادی کشورها در سطح بین المللی شده است.</p> <p>در این میان، استان آذربایجان شرقی، به ویژه شهر تبریز، با داشتن ظرفیت های صنعتی و دانشگاهی قابل توجه، نیازمند توسعه مراکز نوآوری برای ایجاد هم افزایی بین صنعت و فناوری است. در این راستا ۸ سوله در خیابان ارتش جنوبی تبریز با توجه به موقعیت مکانی، زیرساخت های فیزیکی و فضای قابل توسعه وجود دارد که می توانند به یکی از مراکز کلیدی برای استقرار شرکت های دانش بنیان و استارت آپ های فناوری تبدیل گردد. اما در حال حاضر، به دلیل نامشخص بودن وضعیت مالکیت و نحوه بهره برداری، این فضاها بلااستفاده مانده اند و امکان بهره گیری از ظرفیت های آنها در جهت رشد نوآوری و اشتغال زایی فراهم نشده است. تعیین تکلیف حقوقی و بهره برداری از این سوله ها نه تنها می تواند بستری برای توسعه اقتصاد دانش بنیان و حمایت از کارآفرینان فراهم نماید، بلکه موجب رونق فضای کسب و کار، افزایش تعاملات علمی و صنعتی و جلوگیری از هدررفت منابع موجود در منطقه خواهد شد. از این رو، تسریع در تصمیم گیری درباره این سوله ها می تواند تأثیرات مثبت بلندمدتی بر توسعه پایدار اقتصادی و فناوری استان داشته باشد.</p> <p>یکی از چالش های اساسی در توسعه مراکز نوآوری و حمایت از استارت آپ ها، تأمین فضاهای مناسب و مشخص بودن وضعیت مالکیتی و مدیریتی این فضاها است. در بسیاری از موارد، عدم شفافیت در این زمینه باعث بروز مشکلات حقوقی، تأخیر در بهره برداری و حتی توقف در پروژه ها شده است. تجربه پرونده حقوقی کارخانه نوآوری آزادی نشان داده است که اگر وضعیت مالکیت و نحوه بهره برداری از این فضاها در مراحل اولیه مشخص نشود، ممکن است در آینده به مانعی جدی در مسیر رشد اکوسیستم نوآوری تبدیل گردد. در مورد سوله های ارتش جنوبی در تبریز نیز چنین وضعیتی وجود دارد، به طوری که علی رغم ظرفیت بالای این فضا برای تبدیل شدن به مراکز نوآوری، هنوز تصمیم مشخصی در خصوص نحوه واگذاری یا بهره برداری از آنها اتخاذ نشده است. این موضوع نه تنها مانع استفاده از این سوله ها در راستای توسعه فناوری می شود، بلکه احتمال بروز مشکلات حقوقی و سازمانی را نیز در آینده افزایش می دهد. بنابراین، ضروری است که نهادهای مسئول هرچه سریع تر این موضوع را بررسی کرده و برای حل آن اقدام کنند.</p> <p>با توجه به تجربیات موفق جهانی، می توان مدل "استیشن اف" در پاریس را به عنوان یک الگوی معتبر برای توسعه کارخانه های نوآور در نظر گرفت. این مرکز نوآوری به عنوان اولین کارخانه نوآوری دنیا در یک ایستگاه مترو قدیمی و متروکه راه اندازی شد. نکته برجسته در این مدل موفق، اداره کامل این کارخانه توسط بخش خصوصی است. در "استیشن اف"، تمام امور اجرایی و مدیریت بر عهده شتاب دهنده ها قرار دارد که این امر به افزایش انعطاف پذیری و توانمندی در پاسخگویی به نیازهای استارت آپ ها و کسب و کارهای نوپا کمک کرده است.</p>		

این تجربه موفق در فرانسه نشان می‌دهد که در ایران نیز برای موفقیت کارخانه‌های نوآوری باید به بخش خصوصی و شتاب‌دهنده‌ها نقش اساسی داده شود، چرا که بخش خصوصی، به دلیل درک دقیق‌تری از نیازهای بازار و توانایی در مدیریت منابع، می‌تواند بهترین بستر را برای رشد و توسعه استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های فناور فراهم آورد. علاوه بر این، اداره اینگونه مراکز توسط بخش خصوصی می‌تواند در کوتاه‌مدت سرعت تصمیم‌گیری‌ها را افزایش دهد و در بلندمدت، موجب پایداری و رشد مداوم این مراکز نوآوری شود.

یکی دیگر از چالش‌های عمده‌ای که کارخانه‌های نوآوری در ایران با آن مواجه هستند، عدم وجود شتاب‌دهنده‌های قوی در بسیاری از مناطق به‌ویژه در شهرستان‌ها است. این شتاب‌دهنده‌ها می‌توانند با مدیریت کارآمد و ارائه خدمات حمایتی به استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان را در مسیر موفقیت هدایت کنند.

همکاری و هم‌افزایی بین بخش خصوصی و پارک‌های علم و فناوری نیز نکته بسیار حیاتی است، زیرا بخش خصوصی توانمندی‌های لازم برای مدیریت و هدایت کارخانه‌های نوآوری، با تمرکز بر نیازهای واقعی استارت‌آپ‌ها و کسب‌وکارهای نوپا را دارد. از سوی دیگر، پارک‌های علم و فناوری با داشتن ارتباطات گسترده با دولت و نهادهای قانونی، قادر است فرآیند صدور مجوز و برخورداری از حمایت‌های قانونی و مالی را تسهیل کند. در نتیجه، به‌منظور بهره‌برداری از تمام ظرفیت‌های موجود در ایجاد کارخانه‌های نوآوری، این دو بخش باید با یکدیگر هماهنگ عمل کنند تا کارخانه‌های نوآوری علاوه بر داشتن زیرساخت‌های مناسب، از حمایت‌های دولتی و قانونی نیز بهره‌مند شوند. این همکاری می‌تواند به جذب بیشتر استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان، تسهیل فرآیند رشد و توسعه آن‌ها، و در نهایت تقویت اقتصاد دانش‌بنیان در کشور منجر شود.

شورای گسترش عالی به‌عنوان نهاد مرجع و معتبر برای صدور مجوزهای رسمی مراکز فناوری در ایران، نقش حیاتی در توسعه و حمایت از اکوسیستم نوآوری و فناوری ایفا می‌کند. مراکزی که موفق به اخذ مجوز از این شورا گردند می‌توانند از تسهیلات و مشوق‌های گسترده‌ای نظیر معافیت‌های مالیاتی، تسهیلات بانکی، حمایت‌های قانونی و دسترسی به برنامه‌های حمایتی دولتی بهره‌مند گردند. این مشوق‌ها به‌ویژه برای شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌ها که در مراحل اولیه رشد خود قرار دارند، از اهمیت بالایی برخوردار است و می‌تواند به آن‌ها کمک کند تا در مسیر توسعه پایدار گام بردارند و مهم‌تر اینکه در این قبیل مراکز استقرار داشته باشند.

چنانچه مجوز مرکز نوآوری از سوی شورای گسترش عالی صادر نگردد، این مسئله می‌تواند به چالش‌هایی جدی برای جذب شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌ها منجر شود. شرکت‌ها بدون دسترسی به این مشوق‌ها نمی‌توانند منابع کافی برای رشد و توسعه خود فراهم کنند. این امر می‌تواند به کاهش اعتماد سرمایه‌گذاران و از دست رفتن فرصت‌های نوآورانه و فناورانه در سطح کشور منتهی گردد.

برای رفع این چالش، پارک‌های علم و فناوری می‌توانند به‌عنوان نهاد حاکمیتی اقدام کرده و مسئولیت پیگیری صدور مجوز کارخانه نوآوری را بر عهده گیرد. یکی از راهکارهای اصلی این است که پارک‌های علم و فناوری به‌عنوان ارگان‌های مستقل و قانونی، فرآیند اخذ مجوز برای تأسیس کارخانه نوآوری را با عنوان شعبه‌ای از خود بنام "مرکز نوآوری" آغاز کند. این اقدام می‌تواند به این مراکز امکان استفاده از مزایای قانونی و مالیاتی مرتبط با حمایت‌های شورای گسترش عالی را فراهم آورد. همچنین می‌توان از جایگاه اتاق بازرگانی به‌عنوان نماینده پارلمان بخش خصوصی استفاده کرد.

در خصوص استفاده از تسهیلات می‌توان به این موضوع اشاره کرد که علی‌رغم وجود ظرفیت‌های مالی صندوق نوآوری و شکوفایی، استان آذربایجان شرقی تاکنون نتوانسته از این ظرفیت به‌صورت حداکثری بهره‌مند شود. این مسئله می‌تواند ناشی از عدم هماهنگی بین نهادهای مرتبط، پیچیدگی‌های بروکراتیک، نبود آگاهی کافی شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌ها، یا عدم تطابق پروژه‌های نوآورانه با شرایط صندوق باشد. در نتیجه، بسیاری از کسب‌وکارهای

<p>فناور که برای توسعه و رشد خود نیاز به منابع مالی دارند، از این حمایت‌ها محروم مانده‌اند. این مشکل، نه تنها روند توسعه اکوسیستم نوآوری استان را کند کرده، بلکه باعث کاهش انگیزه سرمایه‌گذاری در حوزه فناوری و کاهش نرخ موفقیت استارت‌آپ‌ها شده است.</p> <p>برای رفع این مسائل لازم است فرآیندهای اجرایی مرتبط با اعطای تسهیلات از سوی صندوق‌های حمایتی تسهیل گردد و شفاف‌سازی لازم در مورد شرایط بهره‌مندی از این منابع صورت گیرد. از سوی دیگر، ایجاد یک سازوکار ارتباطی مؤثر میان کارخانه‌های نوآوری، صندوق‌های حمایتی و پارک‌های علم و فناوری و بخش خصوصی می‌تواند به افزایش دسترسی شرکت‌های دانش‌بنیان به این تسهیلات کمک کند.</p> <p>در این راستا اتاق بازرگانی بعنوان نماینده بخش خصوصی که وظیفه حمایت از حوزه‌های مختلف اقتصادی را عهده دار است، در نظر دارد همکاری و حمایت‌های لازم را جهت جذب تسهیلات صندوق نوآوری و شکوفایی و ایجاد مراکز نوآورانه در دستور کار خود قرار دهد.</p>	
<p>رئوس ایرادات و مشکلات:</p> <p>۱. مهم‌ترین چالش اصلی در توسعه کارخانه نوآوری در ایران، عدم حمایت از صدور مجوز از سوی شورای عالی گسترش برای این مراکز است. این موضوع باعث شده شرکت‌های دانش‌بنیان و استارت‌آپ‌ها نتوانند از مزیت‌های قانونی نظیر "معافیت‌های مالیاتی، تسهیلات بانکی و حمایت‌های قانونی از جمله تضمین‌های حقوق مالکیت معنوی" استفاده نمایند.</p> <p>۲. متأسفانه نقش مهم و تاثیرگذار بخش خصوصی در "دستورالعمل حمایت از ایجاد، توسعه فعالیت و اعتبار بخشی به کارخانه‌های نوآوری" مورد توجه قرار نگرفته و این امر باعث شده نیازهای واقعی صنعت و بازار هم‌راستا نبوده و نتایج لازم در این زمینه حاصل نگردد.</p> <p>۳. یکی از مهم‌ترین چالش‌هایی که در روند توسعه اکوسیستم نوآوری استان تاثیرگذار بوده است، عدم بهره‌برداری حداکثری از ظرفیت‌های مالی و تسهیلاتی صندوق نوآوری و شکوفایی است. بنا بر اذعان صندوق نوآوری و شکوفایی، تاکنون استان آذربایجان شرقی از منابع صندوق به‌طور کامل استفاده نکرده است. این امر که می‌تواند ناشی از سازوکارهای اجرایی مناسب، عدم هماهنگی میان نهادهای مرتبط یا عدم آگاهی کافی شرکت‌های فناور و استارت‌آپ‌ها از شرایط و نحوه دریافت این تسهیلات باشد؛ در نهایت چالش‌های مختلفی برای شرکت‌های دانش‌بنیان استان ایجاد و امکان رشد و توسعه آن‌ها به‌شدت محدود کرده است.</p>	<p>ایرادات و مشکلات مطروحه</p>
<p>جلسه کارگروه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی آذربایجان شرقی با حضور نمایندگان از استانداری آذربایجان شرقی، شهرداری تبریز، شورای شهر استان، پارک علم و فناوری، صندوق پژوهش و فناوری استان و شرکت‌های دانش بنیان به منظور بررسی "زمینه‌های همکاری اتاق با صندوق نوآوری و شکوفایی" در اتاق بازرگانی تبریز به شرح ذیل تشکیل شد:</p> <p>نوید امجد، رئیس کمیسیون کارآفرینی، اقتصاد دانش‌بنیان و بهبود محیط‌وکار: در جلسات اخیر که در صندوق نوآوری و شکوفایی و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری برگزار شد، موضوع سوله‌های ارتش جنوبی به‌عنوان یکی از محورهای اصلی مورد بحث قرار گرفت. همچنین، در نشست اخیر که با حضور استاندار آذربایجان شرقی در محل صندوق نوآوری و شکوفایی برگزار شد، این مسئله مجدداً مطرح شد.</p> <p>رئیس صندوق نوآوری و شکوفایی تأکید کردند که در سفر آتی خود به استان آذربایجان شرقی، بررسی وضعیت حقوقی و مالکیتی این سوله‌ها در دستور کار قرار خواهد گرفت تا روند تعیین تکلیف آنها با همکاری نهادهای ذی‌ربط تسریع شود. با توجه به چالش‌های اخیر که در کارخانه نوآوری آزادی، به یک پرونده حقوقی و سازمانی پیچیده در حوزه مالکیت تبدیل شده است، ضروری است که وضعیت مالکیت و بهره‌برداری از سوله‌های استان آذربایجان شرقی</p>	<p>جمع‌بندی جلسه کارگروه تخصصی (کارشناسی) به تاریخ ۱۴۰۳/۱۱/۱۴</p>

در اسرع وقت مشخص گردد. این اقدام می‌تواند از بروز مشکلات مشابه در آینده جلوگیری کرده و مسیر توسعه زیرساخت‌های نوآوری را هموار سازد.

یکی از مهم‌ترین چالش‌های مرتبط با کارخانه‌های نوآوری، تأمین مالی، بهره‌برداری و مالکیت این مراکز است. مقرر بود هیئتی در اوایل بهمن ماه به تبریز سفر کند، اما با توجه به برنامه‌ریزی‌های انجام‌شده برای بهره‌گیری حداکثری از ظرفیت‌های این سفر، این بازدید به اواخر بهمن ماه موکول شد. در همین راستا، مقرر گردید که جلسه‌ی کارگروه تخصصی شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی با حضور تمامی ذی‌نفعان این حوزه برگزار و وضعیت سوله‌ها مورد بررسی قرار گیرد.

نسرین درخشانی، مسئول دبیرخانه شورای گفت‌وگوی دولت و بخش خصوصی استان آذربایجان شرقی: تبیین شفاف موضوع و بررسی دقیق ابعاد مختلف آن بسیار الزامی است. در این راستا، باید مشخص شود که آیا امکان طرح این موضوع در جلسه صحن شورا وجود دارد و آیا می‌توان از ظرفیت قانونی شورای گفت‌وگو برای پیگیری این مسئله استفاده کرد یا خیر.

همچنین، میزان بهره‌مندی استان و شرکت‌های دانش‌بنیان آن از منابع صندوق نوآوری و شکوفایی باید مورد بررسی دقیق قرار گیرد. در این زمینه، لازم است راهکارهای عملیاتی جهت افزایش بهره‌برداری از این ظرفیت قانونی ارائه شود. علاوه بر این، دلایل عدم موفقیت استان در استفاده بهینه از منابع صندوق نوآوری و شکوفایی تاکنون باید تحلیل و ارزیابی گردد تا موانع موجود شناسایی و برطرف شوند.

احمدی شالی، نماینده صندوق نوآوری و شکوفایی استان آذربایجان شرقی: در ابتدا، زمین‌های متعلق به شرکت برق لامع به‌عنوان گزینه‌ای برای احداث کارخانه نوآوری مطرح شد. اما به دلیل بروز مشکلات با شهرداری، این گزینه از دستور کار خارج گردید. پس از آن، موضوع احداث کارخانه نوآوری در زمین‌های متعلق به فرهنگیان واقع در میدان دانشسرا پیگیری شد که این فرآیند از طریق پارک علم و فناوری استان دنبال گردید. در آن زمان، با پیگیری‌های انجام‌شده، موفق شدیم از معاونت علمی و فناوری ریاست‌جمهوری مصوبه‌ای برای تخصیص ۱۰ میلیارد تومان به‌منظور تجهیز کارخانه نوآوری و ۱۰ میلیارد تومان دیگر برای حمایت از شرکت‌های مستقر در آن دریافت کنیم. سازمان رفیع رشیدی نیز به‌عنوان بهره‌بردار کارخانه نوآوری تعیین شد. با این حال، ورود غیرکارشناسی استانداری به روند ایجاد کارخانه نوآوری، موجب شد که موضوع تأسیس کارخانه در زمین‌های دانشسرا منتفی شده و مسیر اجرای این پروژه با چالش‌های جدیدی مواجه شود.

پس از منتفی شدن احداث کارخانه نوآوری در زمین‌های دانشسرا، هشت سوله بلااستفاده در محل ارتش جنوبی به‌عنوان گزینه جدید برای این پروژه انتخاب شد. در آن زمان، تنها هفت کارخانه نوآوری در کشور فعال بود. در همین راستا، طی مذاکرات با آقای دبیری، رئیس اسبق شورای شهر تبریز، بر لزوم راه‌اندازی کارخانه نوآوری در استان آذربایجان شرقی تأکید شد و درخواست گردید که هشتمین کارخانه نوآوری کشور در تبریز تأسیس شود.

همچنین سوله‌های مذکور بر اساس حوزه‌های تخصصی مختلف، از جمله هوش مصنوعی، اقتصاد دیجیتال، قطعه‌سازی، آب و محیط زیست و سایر بخش‌های فناورانه، نامگذاری شدند. مبلغ ۱۰ میلیارد تومان که پیش‌تر برای کارخانه نوآوری در محل دانشسرا مصوب شده بود، نیز به این پروژه اختصاص یافت. این انتقال اعتبار طی سفر آقای سورنا ستاری به استان محقق شد و در این راستا، تفاهم‌نامه‌ای نیز با استاندار منعقد گردید.

کارخانه نوآوری مشهد، با مالکیت شهرداری و بهره‌برداری یک شتاب‌دهنده (با برگزاری مناقصه تعیین شده است)، به‌عنوان یکی از موفق‌ترین کارخانه‌های نوآوری کشور در حال فعالیت است. این مدل می‌تواند به‌عنوان یک الگوی مناسب مورد بررسی قرار گیرد.

با تحلیل و استخراج نقاط قوت و ضعف این تجربه، امکان تدوین و اجرای یک طرح مشابه در استان آذربایجان شرقی فراهم خواهد شد. بهره‌گیری از این رویکرد می‌تواند به بهبود فرایندهای مالکیتی و بهره‌برداری کمک کرده و روند توسعه کارخانه نوآوری استان را تسهیل کند.

در سطح کشور، تنها یک صندوق نوآوری و شکوفایی به‌عنوان نهاد تخصصی حمایت از فناوری و نوآوری فعالیت دارد و برخلاف برخی تصورات، هیچ‌گونه ساختاری تحت عنوان "صندوق نوآوری و شکوفایی استانی" وجود ندارد. همچنین، معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری که به‌عنوان متولی سیاست‌گذاری و حمایت از زیست‌بوم نوآوری کشور شناخته می‌شود، فاقد هرگونه شعبه یا نمایندگی در استان‌ها است.

پارک‌های علم و فناوری، اگرچه تحت نظارت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و در تعامل با معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری فعالیت می‌کنند، اما از نظر ساختاری هیچ‌گونه ارتباط سازمانی یا اداری با صندوق نوآوری و شکوفایی و معاونت علمی و فناوری ندارند. این پارک‌ها عمدتاً نقش پشتیبان توسعه فناوری و بسترسازی برای فعالیت شرکت‌های دانش‌بنیان را ایفا می‌کنند.

در فرآیند تأمین مالی و اعطای تسهیلات، ریاست جمهوری این اختیار را دارد که از ظرفیت پارک‌های علم و فناوری برای تخصیص منابع مالی به پروژه‌های مرتبط استفاده کند. در همین راستا، از مجموع ۱۰ میلیارد تومان اعتبار مصوب برای تجهیز کارخانه نوآوری، مبلغ ۵ میلیارد تومان از طریق پارک علم و فناوری به این پروژه تزریق شد. با این حال، به دلیل عملکرد ضعیف در اجرای طرح و عدم تحقق انتظارات تعیین‌شده، تخصیص مابقی مبلغ متوقف شده است. این شرایط ضرورت اصلاح رویه‌های اجرایی، افزایش شفافیت در تخصیص منابع و ارتقای بهره‌وری در اجرای طرح‌های توسعه‌ای مرتبط با نوآوری و فناوری را بیش از پیش نمایان می‌سازد.

بر اساس برنامه سوم توسعه، صندوق‌های پژوهش و فناوری در استان‌ها به‌منظور پشتیبانی از نوآوری و پژوهش، مستقر هستند و به لحاظ مالی، اداری و حقوقی مستقل هستند و به‌عنوان عامل اجرایی و عملیاتی صندوق نوآوری و شکوفایی ریاست جمهوری عمل می‌کنند. استان آذربایجان شرقی، در مقایسه با سایر استان‌ها، جزو آخرین استان‌هایی بود که اقدام به تأسیس صندوق پژوهش و فناوری کرده است. علت این تأخیر در تأسیس صندوق پژوهش و فناوری در استان آذربایجان شرقی باید به‌طور دقیق و شفاف مورد عارضه‌یابی قرار گیرد.

یکی از مهم‌ترین عوامل تأسیس صندوق‌های پژوهش و فناوری، استاندار محترم هر استان بوده که به‌عنوان یک نهاد حاکمیتی نقش مهمی در هماهنگی بخش خصوصی و دولتی برای تأسیس این صندوق‌ها ایفا کرده است. با این حال، باید توجه داشت که استانداری‌ها با اکوسیستم نوآوری و فناوری آشنا نبوده‌اند و به‌این ترتیب در این مسیر با چالش‌هایی مواجه شده‌اند.

دانشگاه تبریز، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، و پارک علم و فناوری استان آذربایجان شرقی به‌عنوان سهامداران صندوق پژوهش و فناوری استان معرفی شدند. ۴۰ درصد از سهم این صندوق به بخش دولتی و ۶۰ درصد به بخش خصوصی اختصاص یافته است. این صندوق از مهرماه ۱۴۰۰ با سرمایه ثابتی ۱۰ میلیارد تومان فعالیت خود را آغاز کرده و در حال حاضر، سرمایه ثابتی خود را به ۶۰ میلیارد تومان افزایش داده است. پس از تصویب در مجمع، این مبلغ به ۵۰۰ میلیارد تومان رسیده که از مجموع سرمایه ثابتی سایر صندوق‌های استانی بیشتر است. با وجود اینکه این صندوق در زمره آخرین صندوق‌های نوآوری تأسیس شده است، در حال حاضر بیشترین سرمایه ثابتی را در بین صندوق‌های استانی دارد.

صندوق نوآوری و شکوفایی به‌عنوان قوی‌ترین صندوق کشور، از بدو تأسیس تاکنون ۲۱ سرمایه‌گذاری خطرپذیر انجام داده است. در مقایسه، صندوق پژوهش و فناوری استان آذربایجان شرقی در ۳ سال اخیر ۴۳ سرمایه‌گذاری خطرپذیر را در قالب مشارکت مدنی انجام داده است. از ۳۶۴ شرکت دانش‌بنیان در استان آذربایجان شرقی، ۲۷۴ آن شرکت نوپا

هستند که فروش آنها کمتر از ۵ میلیارد تومان است. در مقابل، ۶۶ شرکت دانش‌بنیان نوآور با فروش بیش از ۵ میلیارد تومان فعالیت می‌کنند که ۵۰ درصد از فروش آنها از محل محصولات دانش‌بنیان است. وظیفه اصلی صندوق‌های پژوهش و فناوری، حمایت از شرکت‌های نوپا است، زیرا صندوق نوآوری و شکوفایی به‌طور مستقیم از شرکت‌های فناوری و دانش‌بنیان حمایت می‌کند. از میان ۲۷۴ شرکت دانش‌بنیان نوپا، ۱۴۰ شرکت هیچ‌گونه تسهیلاتی از صندوق نوآوری و شکوفایی ریاست جمهوری دریافت نکرده بودند. پس از هماهنگی‌های لازم، تیم‌های ارزیاب صندوق نوآوری و شکوفایی در استان مستقر شده و پروسه ارزیابی پرونده‌ها تسریع شد. پیش از این، ارسال پرونده‌ها به تهران و تأیید آن، حدود ۴۵ روز کاری به طول می‌انجامید. اما با حضور نمایندگان از صندوق نوآوری و شکوفایی و تیم ارزیاب، تمامی مراحل در یک روز انجام شد و قراردادهای مربوطه با ۶۰ شرکت تأیید شده منعقد شد. در مجموع، ۱۰۸ میلیارد تومان تسهیلات به این شرکت‌ها تخصیص یافت.

اغلب صندوق‌های استانی تا سقف ۵۰۰ میلیون تومان برای نمونه‌سازی و تا سقف یک میلیارد تومان برای سرمایه در گردش می‌توانند تسهیلات اعطا کنند. از مهرماه سال ۱۴۰۳، این مبالغ افزایش یافته و اکنون تسهیلات درخواستی کمتر از ۸ میلیارد تومان از طریق صندوق‌های استانی و مبالغ بیشتر از آن از طریق صندوق نوآوری و شکوفایی قابل دریافت است.

مسئولیت‌های اصلی ایجاد کارخانه‌های نوآوری، به معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری محول شده است. در این راستا، صندوق نوآوری و شکوفایی نقش حمایتی ایفا کرده و به‌طور محدود از طریق اعطای تسهیلات مالی به بهره‌برداران این کارخانه‌ها، از فرآیند راه‌اندازی و توسعه آن‌ها پشتیبانی می‌کند. هدف از این اقدامات، تسهیل فرآیند تأسیس و رشد کارخانه‌های نوآوری و تقویت زیست‌بوم نوآوری در کشور است.

عبدالرضا واعظی هیر، عضو هیئت علمی دانشگاه: اولین کارخانه نوآوری در دنیا در پاریس راه‌اندازی شد. این کارخانه توسط یک ایرانی با همکاری یک سرمایه‌گذار پاریسی، در یک ایستگاه قدیمی و متروکه مترو در پاریس به نام استیشن اف تأسیس شد. در حال حاضر، بیش از هزار استارت‌آپ در این مجموعه مستقر هستند. تفاوت اصلی استیشن اف با سایر کارخانه‌های نوآوری در این است که این مجموعه تنها توسط بخش خصوصی اداره می‌شود و تمام مدیریت آن بر عهده شتاب‌دهنده‌ها است.

با الهام از این مدل موفق، جناب آقای ستاری، معاون اسبق علمی و فناوری رئیس‌جمهوری ایران تصمیم به راه‌اندازی کارخانه‌های نوآوری در ایران گرفتند. در این راستا، در پروژه‌های مشابه برای تراکتورسازی، این ایده دنبال شد. اما متأسفانه به دلیل کارشناسی مشاور تام‌الاختیار استاندار وقت در همان زمان، این طرح به شکست انجامید.

بنیان‌گذار کارخانه‌های نوآوری باید پارک‌های علم و فناوری باشند، اما اداره‌کننده اصلی این کارخانه‌ها باید شتاب‌دهنده‌ها باشند. اما باید به این نکته نیز توجه داشت که تنها تفاوت بین پارک علم و فناوری و کارخانه‌های نوآوری این است که پارک‌های علم و فناوری بیشتر نقش تسهیل‌گر با مدیریت حاکمیتی دارند، در حالی که اداره کارخانه‌های نوآوری باید بر عهده بخش خصوصی و شتاب‌دهنده‌ها باشد.

همچنین، منطقه ویژه علم و فناوری که توسط شورای عطف مصوب شده بود، به عنوان یکی از پنج منطقه ویژه در استان‌های مختلف ایران در نظر گرفته شده بود، که آذربایجان شرقی نیز جزو آن بود. اما متأسفانه، استانداری‌ها به‌جای نقش تسهیل‌گری، به سمت تصدی‌گری حرکت کردند که منجر به تغییر مسیر و عملکرد این مناطق شد. این در حالی است که منطقه ویژه علم و فناوری باید کاملاً نقش حاکمیتی داشته باشد و از تصدی‌گری دوری کند.

در حال حاضر، معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری از ایجاد کارخانه‌های نوآوری در استان‌ها حمایت نمی‌کند. این عدم حمایت عمدتاً به دلیل تجربه‌های ناموفق در کارخانه‌های نوآوری در ایران، به ویژه در شهرستان‌ها است. به

عنوان مثال، کارخانه‌های نوآوری در مشهد و اصفهان به دلیل مشکلات مختلف، نتوانستند موفق عمل کنند. دلیل این مشکلات در شهرستان‌ها، عدم وجود شتاب‌دهنده‌های قوی است.

حضور شرک‌های دانش‌بنیان در پارک‌های علم و فناوری به دلیل برخورداری از مشوق‌های مالیاتی و قانونی و مزایای حمایتی است. چرا که این مشوق‌ها فقط به شرکت‌هایی تعلق می‌گیرد که در مراکز دارای مجوز از شورای گسترش عالی فعالیت کنند. بنابراین، اگر یک کارخانه نوآوری توسط پارک علم و فناوری تأسیس نشود یا موفق به دریافت مجوز از شورای گسترش عالی نشود، شرکت‌های مستقر در آن کارخانه قادر به دریافت هیچ‌گونه مشوق مالیاتی و قانونی نخواهند بود. در نتیجه، برای اینکه شرکت‌ها بتوانند از این مشوق‌ها بهره‌مند شوند، لازم است که پارک علم و فناوری خود نسبت به ایجاد کارخانه نوآوری اقدام کرده و آن را تحت نظارت و مجوز شورای گسترش عالی قرار دهد در غیر اینصورت منجر به عدم استقبال و جذب شرکت‌ها در اینگونه کارخانه‌ها خواهد شد.

شورای گسترش عالی تنها نهاد صادرکننده مجوز برای مراکز فناوری است.

پارک‌های علم و فناوری می‌توانند کارخانه‌های نوآوری را ایجاد کرده و سپس اعلام کنند که این مراکز به‌عنوان یکی از شعب پارک علم و فناوری فعالیت خواهد کرد. به این ترتیب، شرکت‌های مستقر در کارخانه‌های نوآوری نیز می‌توانند از همان مزایای مالیاتی و قانونی که شرکت‌های مستقر در پارک‌ها بهره‌مند می‌شوند، استفاده کنند.

علت عدم موفقیت بسیاری از کارخانه‌های نوآوری، ابتدا عدم اقدام از سوی پارک‌های علم و فناوری برای تأسیس این کارخانه‌ها است. این امر اصلی‌ترین دلیل عدم استقبال شرکت‌های دانش‌بنیان برای حضور در کارخانه‌های نوآوری است. دومین دلیل اصلی شکست این کارخانه‌ها، عدم وجود شتاب‌دهنده‌های قوی در مناطق مختلف، به‌ویژه در شهرستان‌ها، بوده است. در واقع، مدیریت اجرایی کارخانه‌های نوآوری باید بر عهده شتاب‌دهنده‌ها قرار گیرد که متأسفانه در بسیاری از مناطق، شتاب‌دهنده‌های با کیفیت برای این منظور وجود ندارد.

بیش از ۹۰ درصد اقتصاد استان آذربایجان شرقی به‌طور عمده تحت تأثیر بخش خصوصی قرار گرفته است که خود عاملی کلیدی در موفقیت‌های اقتصادی این استان محسوب می‌شود. از طرفی به این نکته نیز باید توجه داشت که فناوری به عنوان یکی از ارکان اصلی صنعت و اقتصاد استان بوده و قابل تفکیک نیست.

در دوران شهید رحمتی مقرر شد که تمامی مسائل مرتبط با علم و فناوری و توسعه نوآوری از طریق معاونت اقتصادی استانداری مورد بررسی قرار گیرد. علت یک چنین امری وجود ارتباط تنگاتنگ میان حوزه نوآوری و فناری و رشد اقتصادی است. بر این اساس، تصمیم بر این شد که کارخانه‌های نوآوری در دل صنایع شکل بگیرند. هدف این بود که علاوه بر توسعه دانش‌بنیان شدن صنایع بزرگ استان، از معافیت‌های مالیاتی برای این صنایع بهره‌برداری شود.

تاکنون اقدامات بسیاری در حوزه معاونت اقتصادی استانداری در راستای حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان انجام شده است. در این راستا، هماهنگی‌های لازم برای حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان صورت گرفته و بیش از دو همت از سوی وزارت دفاع به این شرکت‌ها اختصاص یافته است.

حسن اطاعت، مدیر عامل شرکت ایده‌های نوین پارس‌یان: در سال‌های ۱۳۹۷ تا اواخر ۱۳۹۸، طی هماهنگی‌هایی که با جناب آقای جهانگیری انجام شد، مقرر شد بنده به عنوان بهره‌بردار، محل احداث کارخانه نوآوری را تعیین کنم. در ابتدا چندین گزینه برای مکان کارخانه نوآوری مورد بررسی قرار گرفت. یکی از این گزینه‌ها، دانشگاه آذربایجان در محل قراملک بود. همچنین، یک ساختمان در خیابان ملت که در اختیار استانداری قرار داشت، به عنوان مکان دیگر پیشنهاد شد. علاوه بر این، مجموعه خوابگاهی دانشگاه سهند که مورد استفاده قرار نمی‌گرفت و همچنین زمین‌های برق لامع به عنوان گزینه‌های احتمالی مطرح شدند. پس از بررسی‌های لازم، زمین‌های برق لامع برای راه‌اندازی کارخانه نوآوری مورد تأیید وزارت علوم قرار گرفت. اما به دلیل طرح موضوع مالکیت شهرداری و برخی چالش‌های دیگر، این پروژه مجدداً با مشکلاتی مواجه شد و در نهایت به نتیجه نهایی نرسید.

نوید امجد، رئیس کمیسیون کارآفرینی، اقتصاد دانش بنیان و بهبود فضای کسب و کار: عدم حمایت وزارت علوم از ایجاد کارخانه‌های نوآوری نه به دلیل بی‌اهمیتی آن، بلکه به دلیل تجربه‌های ناموفق گذشته است. وزارت علوم در حال حاضر دیدگاهی دارد که طبق آن، معاونت علمی ریاست جمهوری به‌عنوان سیاست‌گذار و صندوق نوآوری و شکوفایی به‌عنوان بازوی مالی این اکوسیستم عمل کنند. این موضع‌گیری ناشی از این است که وزارت علوم معتقد است، وظیفه صندوق نوآوری و شکوفایی، حمایت از شرکت‌های دانش بنیان و کارخانه‌های نوآوری از طریق تزریق منابع مالی است و در واقع، این صندوق است که باید تأمین مالی این اکوسیستم را انجام دهد.

در حال حاضر بلید تمرکز خود را بر این موضوع قرار دهیم که کارخانه‌های نوآوری تحت چه ساختاری و با چه سازوکارهایی ایجاد شوند. عدم همکاری مناسب و هم‌افزایی بین نهادهای مختلف این اکوسیستم باعث شده که رشد و توسعه کارخانه‌های نوآوری آن‌طور که باید، محقق نشود و این مسأله یکی از موانع اصلی در مسیر پیشرفت این پروژه‌ها است.

محمد ایلمکچی، معاون پشتیبانی پارک علم و فناوری استان آذربایجان شرقی: در رابطه با کارخانه‌های نوآوری، به‌ویژه سوله‌ای که در اختیار پارک علم و فناوری قرار گرفت، باید اشاره کرد که این پروژه به دلیل عدم تزریق تسهیلات کافی در مراحل نهایی اجرایی خود باقی مانده است. در واقع، به غیر از کارخانه نوآوری مشهد، تقریباً تمامی کارخانه‌های نوآوری دیگر با مشکلات جدی مواجه شده‌اند که عمده‌ترین دلیل آن، وجود موازی‌کاری‌ها و عدم هماهنگی بین نهادهای مختلف فعال در این اکوسیستم بوده است.

در مورد کارخانه نوآوری مشهد، مدیریت آن بر عهده شهرداری و شورای شهر است، در حالی که پارک علم و فناوری تنها نقش نظارتی را بر آن ایفا می‌کند و استارت‌آپ‌های بخش خصوصی در این کارخانه مستقر هستند. این مدل نشان‌دهنده اهمیت تفکیک صحیح وظایف و کاهش دخالت‌های غیرضروری در فرآیندهای اجرایی است.

برای موفقیت و راه‌اندازی کارخانه‌های نوآوری در استان آذربایجان شرقی، لازم است که یک سیستم یکپارچه و هماهنگ ایجاد شود. این سیستم باید بدون هرگونه موازی‌کاری و با هدف مشخص و استراتژیک، فعالیت‌های خود را پیش برد. در غیر این صورت، ممکن است مانند تجربه‌های گذشته، کارخانه‌های نوآوری با شکست روبه‌رو شوند.

یکی از اقدامات مهم در راستای توسعه اکوسیستم نوآوری در استان آذربایجان شرقی، برگزاری چهارشنبه‌های نوآوری است. به طوری که در این جلسات مشکلات و مسائل موجود برای شرکت‌های دانش بنیان شناسایی و بررسی می‌شود. این مسائل به‌طور مستمر از طریق مراجع مربوطه مانند پارک علم و فناوری پیگیری و اقدامات لازم برای رفع آن‌ها صورت می‌گیرد. این رویکرد موجب تسهیل فعالیت‌ها و رشد بیشتر این شرکت‌ها در استان شده است.

در راستای حمایت از نوآوری و فناوری، مشارکت فعال در برگزاری نمایشگاه‌های علم و فناوری نیز انجام شده است. این مشارکت‌ها به صورت مستقیم یا غیرمستقیم در حمایت از شرکت‌های نوآور صورت گرفته و در برخی موارد، بازدید از این رویدادها نیز به منظور شناسایی فرصت‌های جدید و انتقال تجربیات انجام شده است. با این حال، با توجه به تنوع دیدگاه‌ها و نظرات مختلف، پیشنهاد می‌شود از تجربیات گذشته بهره‌برداری کرده و پیشنهادات مشخص و عملیاتی در راستای بهبود وضعیت کارخانه‌های نوآوری در استان آذربایجان شرقی ارائه شود.

اسماعیل چمنی، رئیس شورای شهر تبریز: در خصوص ایجاد کارخانه‌های نوآوری باید تمام جنبه‌ها و جوانب این موضوع به دقت بررسی شوند. این بررسی‌ها باید شامل تحلیل تجربیات گذشتگان، نمونه‌های موفق در سطح ملی و بین‌المللی و تجربیات سایر استان‌ها باشد. هدف این اقدامات، برداشتن گام‌های مؤثر در راستای ارتقاء اکوسیستم نوآوری در استان آذربایجان شرقی است.

وی در ادامه به نقش شورای شهر و شهرداری تبریز در ایجاد اشتغال و جذب سرمایه‌گذاری در حوزه نوآوری اشاره کرد و اعلام نمود که در این زمینه، وظیفه شهرداری، حمایت‌گری است. هرچند که در خصوص انتقال مالکیت کارخانه

نوآوری از طرف شهرداری، این اقدام ممکن نیست، اما شهرداری می‌تواند به مدت معین آن را به یک نهاد یا سازمان اجاره دهد.

در حال حاضر بزرگترین کارخانه نوآوری جهان تحت مدیریت یک ایرانی قرار دارد و این در حالی است که استان آذربایجان شرقی همچنان با پدیده مهاجرت نخبگان مواجه است. تا زمانی که مشکلات و چالش‌ها به صورت بنیادین و ریشه‌ای حل نشوند، توسعه واقعی در اکوسیستم نوآوری استان تحقق نخواهد یافت. واگذاری مالکیت سوله‌های ارتش جنوبی تنها از طریق مزایده و با رعایت قوانین می‌تواند انجام شود و این فرآیند باید با هماهنگی شورای شهر به انجام برسد.

لزوم استفاده بهینه از تمامی ظرفیت‌های موجود برای توسعه استان آذربایجان شرقی یکی از نکات کلیدی و مهم است. برای جلوگیری از موازی‌کاری‌ها، ایجاد یک سیستم یکپارچه و هماهنگ ضروری است تا تمامی نهادها و ارگان‌ها با وحدت رویه در راستای اهداف مشترک حرکت کنند. همچنین بیستی شورای شهر و شهرداری تبریز با همکاری نزدیک با بخش خصوصی تمام تلاش خود را در جهت تحقق این اهداف به کار گیرند.

می‌کائیل ملازاده؛ کارشناس معاونت اقتصادی استانداری آذربایجان شرقی: در جلسه‌ای که استاندار آذربایجان شرقی با وزارت دفاع داشت، مقرر شد که پارک علم و فناوری وزارت دفاع در استان آذربایجان شرقی راه‌اندازی شود. همچنین مقرر شد تا سازمان سپند وزارت دفاع که مسئول حوزه هوش و نوآوری دفاع است، پردیس هوش و نوآوری خود را در این استان مستقر کرده و به‌عنوان شعبه‌ای از وزارت دفاع در استان فعالیت نماید.

در معاونت اقتصادی استانداری هر هفته یکی از صنایع بزرگ استان در حوزه‌های مختلف، از جمله ماشین‌آلات و تجهیزات، پایش و رصد می‌شود. یکی از بزرگترین مشکلات استان و کشور، به‌ویژه در حوزه ماشین‌سازی، عدم به‌روزرسانی ماشین‌آلات و تجهیزات است که باعث شده بسیاری از برندهای سابق، دیگر نتوانند محصولات خود را به خوبی به فروش برسانند. این امر به دلیل ضعف در ارتقاء نوآوری و نیاز به بازسازی و نوسازی این صنایع است.

همچنین، در حالیکه خودروهای برقی به‌عنوان یکی از رشته‌های برتر و پردرآمد در جهان شناخته می‌شوند، متأسفانه در داخل کشور توجه کافی به این حوزه نشده و هنوز نسبت به آن پیشرفت چشمگیری صورت نگرفته است. یاشار ناظر عدل، مدیرعامل شرکت ایفا صنعت غرب: بروکرسی‌های اداری زائد یکی از مشکلات عمده‌ای است که مانع از حرکت صنایع به سمت پروژه‌های نوآورانه و پیشرفته می‌شود. در این راستا، حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان نباید محدود به چارچوب‌های قانونی موجود باشد، بلکه باید بر اساس دستورهای مقامات بالاتر و تحت هر شرایطی از این شرکت‌ها که به‌طور واقعی بر اساس علم و نوآوری فعالیت می‌کنند، حمایت صورت گیرد.

اگر قصد انجام اقدامی جدی وجود دارد، این اقدامات باید در چارچوب بخش خصوصی پیش برود. پیشنهاد می‌شود که برای راه‌اندازی کارخانه نوآوری، از ظرفیت‌های بخش خصوصی، از جمله تأمین زمین و تأمین مالی، استفاده شده و ارتباطات لازم برای پیشبرد این طرح برقرار گردد. همچنین، شهرداری و شورای شهر تبریز باید در خصوص صدور مجوزها، با همکاری اتاق بازرگانی تبریز، اقدامات لازم را انجام دهند تا مسیر برای راه‌اندازی چنین پروژه‌هایی هموار شود.

نوید امجد، رئیس کمیسیون کارآفرینی، اقتصاد دانش‌بنیان و بهبود محیط‌وکار: انتظار می‌رود که در سفر آتی ریاست محترم صندوق نوآوری و شکوفایی به استان آذربایجان شرقی، از تمامی ظرفیت‌های موجود به بهترین نحو برای حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان بهره‌برداری شود. در این راستا، برگزاری جلسات کارشناسی مجدد ضروری است تا مصوبه درخواستی به‌طور دقیق و با در نظر گرفتن ابعاد حقوقی و عملیاتی، آماده شود. این مصوبه باید به‌گونه‌ای تدوین گردد که از جنبه‌های قانونی و حقوقی، قابلیت اجرا در شورای گفتگو، صندوق تهران، شورای شهر و دیگر مراجع مرتبط را داشته باشد.

<p>علاوه بر این، این مصوبه باید به نحوی تدوین گردد که تمامی ارگان‌ها و ذینفعان مرتبط با حوزه نوآوری و فناوری در فرآیند تصویب و اجرایی شدن آن دخیل باشند. چرا که اقدامات تک‌بعدی و منفرد به‌طور قطع در پیشبرد اهداف نخواهند توانست اثرگذار باشند.</p> <p>نسرین درخشانی، مسئول دبیرخانه شورای گفتگوی دولت و بخش خصوصی استان آذربایجان شرقی: ابتدا باید متولی و مدیر مشخصی برای کارخانه نوآوری تعیین شود، سپس تمامی ذینفعان این حوزه باید قوانین و مقرراتی که مانع از اقدامات موثر در جهت ایجاد کارخانه نوآوری می‌شود را شناسایی و اعلام کنند. درخواست می‌شود تا روز چهارشنبه شورای شهر و شهرداری و پارک و صندوق تمامی این موانع را اعلام کنند. همچنین، قوانین و مقررات مربوط به این حوزه باید به‌دقت مورد بررسی قرار گیرند تا تمامی موانع شناسایی شده و راه‌حل‌های عملیاتی برای رفع آن‌ها ارائه شود. در این راستا، شورای شهر و شهرداری باید تسهیلگری لازم را انجام داده و راهکارهایی پیدا کنند تا فرآیند ایجاد کارخانه نوآوری هموارتر شود.</p> <p>جناب آقای چمنی، رئیس شورای شهر تبریز: که تمامی ارگان‌های ذیربط باید در راستای تسهیل‌گری اقدام کنند و پارک علم و فناوری به عنوان نماینده معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری در استان، باید اقدامات لازم را انجام دهد تا فرآیند اجرایی شدن کارخانه نوآوری تسهیل شود.</p>	
<p>۱. در راستای گسترش فعالیت‌های اقتصادی و نوآورانه در استان آذربایجان شرقی و ایجاد بستری مناسب برای توسعه پروژه‌های نوآورانه و حمایت از کارآفرینان در منطقه پیشنهاد می‌گردد؛ تفاهم‌نامه ای میان استانداری آذربایجان شرقی، اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز و صندوق نوآوری و شکوفایی منعقد گردد.</p> <p>۲. با عنایت به اینکه بخش خصوصی یکی از ارکان مهم در خصوص ایجاد و توسعه کارخانه‌های نوآوری می‌باشد، پیشنهاد می‌گردد؛ دستورالعمل حمایت از ایجاد، توسعه فعالیت و اعتباربخشی به کارخانه‌های نوآوری به نحوی اصلاح گردد تا نقش بخش خصوصی و شرکت‌های نوآورانه در سیاست‌گذاری این مجموعه‌ها پررنگ‌تر گردد.</p>	<p>پیشنهادهات</p>
<p>۱. اساسنامه صندوق نوآوری و شکوفایی؛</p> <p>۲. آئین‌نامه اجرایی حمایت از شرکت‌ها و موسسات دانش بنیان و تجاری سازی نوآوری و اطلاعات؛</p> <p>۳. دستورالعمل حمایت از ایجاد، توسعه فعالیت و اعتباربخشی به کارخانه‌های نوآوری.</p>	<p>فهرست مستندات و مدارک پشتوانه</p>